

Lebiba Džeko
Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine
Odjeljenje za etnologiju, amirlebi@hotmail.com

Lebiba Džeko
National Museum of Bosnia and Herzegovina
Ethnology Department, amirlebi@hotmail.com

In memoriam
Akademik prof. dr.
Đenana Buturović



In memoriam
Academician Prof. Dr.
Đenana Buturović

Đenana Buturović (Čustović) rođena je 1934. godine u Trebinju. Studij književnosti završila je na Filozofskom fakultetu u Zagrebu 1958. godine nakon čega se zaposlila u Zemaljskom muzeju Bosne i Hercegovine u Odjeljenju za etnologiju kao kustos za usmenu poeziju naroda Bosne i Hercegovine. Bila je u zvanjima kustosa, višeg kustosa, a od 1974. godine izabrana je u zvanje naučnog saradnika, od 1977. godine u višeg naučnog saradnika, a od 1981. godine u zvanje naučnog savjetnika. Doktorirala je 1973. godine na Filološkom fakultetu u Beogradu. U toku svog 47 godina dugog radnog vijeka obavljala je više puta dužnost načelnika Odjeljenja za etnologiju.

Za gotovo pet decenija rada u Zemaljskom muzeju Đenana Buturović ostvarila je izuzetno značajne rezultate u nauci. Učestvujući u terenskim istraživanjima Odjeljenja za etnologiju Đenana Buturović imala je priliku upoznati i registrirati, a kasnije i naučno obraditi kazivanja već tada rijetkih čuvara i prenosilaca usmene poezije u Bosni i Hercegovini. Kroz projekte Odjeljenja za etnologiju boravila je duži vremenski period na terenu širom Bosne i Hercegovine i upoznala se sa usmenom tradicijom naroda Bosne i Hercegovine na njenom izvoru. Predmet njenih naučnih istraživanja u najvećem broju radova bila je epska poezija Bošnjaka u BiH, tipovi i oblici epskih pjesama, te odnos usmene predaje i stvarnosti. Pored ostalih tipova epske poezije utvrdila je bosanskohercegovačku, bošnjačku epiku u nizu varijacija. Ovi aspekti proučavanja narodne poezije podstakli su i njen rad na pitanjima tradicije i identiteta. Prateći poeziju Bošnjaka, Srba i Hrvata u Bosni i Hercegovini, uzajamne veze ove poezije, epske sredine i pjevače kao njene nosioce Đenana Buturović

Đenana Buturović (Čustović) was born in Trebinje in 1934. She studied literature at the Faculty of the Humanities in Zagreb, graduating in 1958. She then joined the National Museum of Bosnia and Herzegovina, working in the Ethnology Department as curator for the oral poetry of the peoples of Bosnia and Herzegovina. She was later promoted to senior curator and then, in 1974, to academic associate, followed by a further promotion to senior academic associate in 1977 and academic consultant in 1981. She gained her doctorate at the Faculty of the Humanities in Belgrade in 1973.

During her 47 year-long working life Đenana Buturović served several times as head of the Ethnology Department, achieving outstanding academic results. Taking part in the Ethnology Department's field studies, she had the opportunity to discover and record, and later to study and classify, the accounts by those, already few in number, who were preserving and passing on oral poetry in Bosnia and Herzegovina. Departmental projects enabled her to spend long periods in the field in many parts of the country and to acquire her knowledge of the oral traditions of the peoples of Bosnia and Herzegovina at source. Most of her research and papers dealt with the epic poetry of the Bosniacs in BiH, the types and forms of epic poems, and the relationship between oral tradition and reality. Among other types of epic poetry, she identified the Bosniac epic in its many variants, and this aspect of the study of vernacular poetry prompted her to study issues of tradition and identity. As she traced the poetry of the Bosniacs, Serbs and Croats in Bosnia and Herzegovina, the relationships between them, the epic settings and the singers who preserved them, she considered

razmatrala je udio različitih socijalnih sredina u historijskom razvoju tipskih i oblikovnih karakteristika stiha epske pjesme, problema promjena i slično. Neke od epskih pjevača, nosilaca poezije, pratila je kroz dugi niz godina, pa su i oni sami postajali temom njenog interesovanja. U svim svojim radovima obradila je neka od osnovnih pitanja u proučavanju narodnih pjesama. Ono što je sigurno najznačajnije jeste da je upravo ona uspostavila kriterije za sagledavanje epske tradicije naroda ovog jezičkog područja i odredila mjesto bošnjačke epike u historijskom razvoju usmene epike naroda južnoslavenskog područja.

Knjigom “Studija o Hörmannovoj zbirci muslimanskih narodnih pjesama” Đenana Buturović produbila je spomenutu problematiku te pružila još detaljniji sliku o epskoj poeziji kao duhovnom nasljeđu ljudi sa ovih prostora. Među radovima u kojima je Đenana Buturović pratila veze između stvarnosti i tradicije ističu se prilozi o Đerzelez Aliji, te knjiga “Morići – od stvarnosti do usmene predaje” objavljena 1983. godine. Knjiga “Morići – smisao sjećanja i pamćenja”, koja je izašla 2009. kao novo dopunjeno izdanje, potvrđuje dugogodišnjeg, temeljitog i predanog rada o Morićima. U ovoj knjizi autorica ustanovljava da su se pjesme o Morićima i pjevale i kazivale. Varijante balade o Morićima spadaju u krug usmenih tvorbi iz domena kreativne memorije i nisu nikada postale dio mehaničkog memorisanja, kao što to nije slučaj sa bošnjačkom usmenom epikom općenito. Pored pobrojanih obimnih studija, Đenana Buturović je autorica brojnih naučnih i stručnih radova objavljenih primarno u Glasniku Zemaljskog muzeja, ali i u naučnim časopisima u zemlji i inostranstvu.

Za svoj naučni i društveno angažirani rad Đenana Buturović dobila je niz značajnih priznanja i nagrada od kojih su najznačajnija: Nagrada “Svjetlost” 1977. godine, za najbolju knjigu iz oblasti nauke (*Narodne pjesme muslimana BiH Koste Hörmanna*), Nagrada “Veselin Masleša” za nauku 1980., Šestoaprilska nagrada 1986. godine za stručni i naučni doprinos u obradi i prezentiranju kulturnog naslijeđa, Orden zasluga za narod sa srebrenim zracima 1988. godine.

Đenana Buturović je 1996. godine izabrana na mjesto direktora Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u vrlo teškim vremenima za ovu instituciju. Našla se pred velikim izazovima i u stručnom

the contribution of different social environments in the historical development of the typical and formal characteristics of epic verse, questions of change and so forth. She kept in touch with some epic singers for many years, to the point where they too became her subject of study. All her writings dealt with one or another of the fundamental questions of studying vernacular poetry. Her most significant contribution was certainly her establishment of criteria for the study of the epic tradition of the peoples of this linguistic area and identifying where the Bosniac epic tradition belonged in the historical development of oral epics of the peoples of the southern Slav region.

In her book *Studija o Hörmannovoj zbirci muslimanskih narodnih pjesama*, Đenana Buturović examined this in greater depth, offering a still more detailed picture of epic poetry as the intangible heritage of the people of this part of the world. Prominent among her works in which she considered the connection between reality and tradition are her articles on Đerzelez Alija and her book *Morići – od stvarnosti do usmene predaje*, published in 1983. This was followed by *Morići – smisao sjećanja i pamćenja*, a new, enlarged edition of which was published in 2009, evidence of her lengthy, thorough and dedicated work on the Morići. In this latter book she set out her findings that poems on the Morići were both sung and spoken. The different variants of the ballad of the Morići belong to the group of oral products of the creative memory which, like the Bosniac oral epic genre as a whole, never became the subject of rote learning. In addition to these major studies, Đenana Buturović was also the author of numerous scholarly and professional papers, mainly published in the *Glasnik Zemaljskog muzeja*, but also in other scholarly periodicals at home and abroad.

She received many accolades and awards for her scholarship and socially committed work. Principal among these were the Svjetlost Award in 1977 for the best academic book (*Narodne pjesme muslimana BiH Koste Hörmanna*), the Veselin Masleša Academic Award in 1980, the Sixth of April Award in 1986 for her professional and academic contribution to the study and presentation of the cultural heritage, and the Order of Merit for the People with Silver Rays in 1988.

Đenana Buturović was appointed as director of the National Museum of Bosnia and Herzegovina

i u organizacionom radu. Njena briga bio je cijeli muzejski kompleks i sve zbirke Zemaljskog muzeja koje broje preko 4 miliona eksponata. To je bilo vrijeme kada su se sve muzejske izložbe trebale vratiti i izložiti u čemu se ona pokazala kao izuzetan organizator i stručnjak. Đenana Buturović spada u red najznačajnijih i najistaknutijih naučnika koje je iznjedrio Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine od svog osnivanja do danas, ali i u red najboljih poznavalaca usmene tradicije na našim prostorima. Njenom smrću Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine izgubio je svog dugogodišnjeg i vrsnog stručnjaka, a akademska zajednica cijenjenog i izvan granica Bosne i Hercegovine uvaženog člana.

in 1996, at a very difficult time for the institution. She was faced with major organizational and professional challenges, being responsible for the entire museum complex and all its collections, over four million exhibits. All the museum's exhibitions needed to be restored and displayed, and she rose to the challenge as an outstanding organizer and scholar. She proved to be one of the finest scholars ever produced by the National Museum from its very inception, as well as a leading scholar of the oral tradition in this country. With her death the National Museum has lost a long-term and exceptional professional and the academic community has lost a member who was highly esteemed both in Bosnia and Herzegovina and abroad.

Izbor iz bibliografije radova / Select bibliography

1. *Narodni govor stanovništva Livanjskog polja*, GZM, N.s. Etnologija, sv. XV-XVI, Sarajevo, 1961. g.
2. *Epske narodne pjesme Imljana*, GZM, N.s. Etnologija, sv. XVII, Sarajevo, 1962. g.
3. *Porodični odnosi u epskim narodnim pjesmama Muslimana u BiH*, GZM N.s. Etnologija, sv. XVIII, Sarajevo, 1963. g.
4. *Epska narodna tradicija u Žepi*, GZM N.s. Etnologija, sv. XIX, Sarajevo, 1964. g.
5. *Iz rukopisne ostavštine Koste Hörmanna*. Redakcija, uvod i komentari Đenana Buturović, Sarajevo, 1966. g.
6. *Studija o Hörmannovoj zbirci muslimanskih narodnih pjesama*, "Svjetlost", Sarajevo, 1966. g.
7. *Epska narodna tradicija istočne Hercegovine*, GZM, N.s. Etnologija, sv. XXIII, Sarajevo, 1968. g.
8. *Narodna književnost (Bosanskohercegovačka književna hrestomatija)*, (koautori: dr. Hatidža Krnjević i dr. Ljubomir Zuković), Sarajevo, 1972.
9. *Epska narodna tradicija Muslimana BiH od početka 16. vijeka do pojave zbirke Koste Hörmanna 1888.godine*, GZM, N.s. Etnologija, sv. 1972/73. g.
10. *Borbe oko torina i paljenje stoke u muslimanskoj epici*, Rad 21. Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, Čapljina, 1974. g.
11. *Narodna književnost Srba, Hrvata, Muslimana i Crnogoraca*, izbor studija i članaka; priredili: dr. Đenana Buturović i dr. Vlado Palavestra, "Svjetlost", Sarajevo, 1974. g.
12. *Gerz Iljas – Derzelez prema istorijskim izvorima XV, XVI i XVII vijeka*, Prilozi za književnost, jezik, istoriju i folklor, sv. 3-4, knj. XLI, 1975. g.
13. *Zbirka muslimanskih narodnih pjesama Koste Hörmanna u svijetlu kritike*, Godišnjak Odjeljenja za književnost, Institut za jezik i književnost, knj. III-IV, 1975. g.
14. *Osnovna pitanja u proučavanju epskih narodnih pjesama jugoslovenskih naroda*, Godišnjak Odjeljenja za književnost, Institut za jezik i književnost, 1977. g.
15. *Odnos književne historiografije prema muslimanskoj epici*, "Život" br. 4, Sarajevo, 1978. g.
16. *Narodne pjesme u Rakitnom i Površi*, GZM, N.s. Etnologija, sv. XXXII, Sarajevo, 1978. g.
17. *O lirskim narodnim pjesmama u Žepi*, Članci i građa za kulturnu istoriju istočne Bosne, XII, Tuzla, 1978. g.
18. *The folk epic tradition of the Moslems of Bosnia and Herzegovina from the beginning of the 16 th century until the publication of Hörmanns collection (1888)*, Wissenschaftliche Mitteilungen des Bosnisch – Herzegowinischen Landesmuseums, Band III, Heft B- Volkskunde, Sarajevo, 1980. g.
19. *Les chants epiques des musulmans dans le contexte historique*, Balcanica XI, Institut des etudes balkaniques, Belgrade, 1980. g.
20. *Neki individualni i društveni aspekti prenosilaca epskih pjesama*, "Život" br. 9, Sarajevo, 1980. g.
21. *Muslimanska epika u historijskom razvoju narodne poezije južnoslovenskih naroda*, GZM, N.s. Etnologija, sv. XXXIV, Sarajevo, 1980. g.
22. *Najstarija sultansko-vezirska pjesma i njen povijesni okvir*, Godišnjak Instituta za jezik i književnost, br. IX, Sarajevo, 1980. g.
23. *Gradašćevićev ustanak u narodnoj pjesmi*, Rad XXIII Kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije, (održan u Slavonskom Brodu 1976. g.), Zagreb, 1981. g.
24. *Prilog genealogiji sarajevskih Morića*, GZM, N.s. Etnologija, sv. 35/36, Sarajevo 1981. g.

25. *Sakupljanje muslimanskih narodnih pjesama u XIX vijeku*, Simpozium posveten na život i deloto na Marko Cepenkov, Skopje, 1981. g.
26. *Hyrje në historinë e epikës myslimane*, Gjurmimet Albanologjike – Folklor dhe etnologji XI, Prishtinë, 1981. g.
27. *Nekoliko napomena u vezi sa pitanjem klasifikacije narodnih pjesama*, Makedonski folklor, br. 27-28, god. XIV, Skopje, 1981. g.
28. *Tragedija porodice Morića i njeno upjesmljenje*, Makedonski folklor, br. 29-30, god. XV, Skopje, 1982. g.
29. *Narodna poezija u Drežnici kod Mostara*, GZM, N. s. Etnologija, sv. 37, Sarajevo, 1982. g.
30. *Morići – od stvarnosti do usmene predaje*, "Svjetlost", Sarajevo, 1983. g.
31. *Influences des evenements historiques dans l'empire Ottoman sur les debuts de la chanson epique musulmane en Bosnie*, Milletterarasi Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara Üniversitesi Başimevi, Ankara, 1983. g.
32. *Muslimanska historijska balada – dio južnoslovenskog baladnog kruga*, Makedonski folklor br. 33, god. XVII, Skopje, 1984. g.
33. *Udio savremenih prenosilaca epskih pjesama u formiranju varijanata*, Zbornik radova XXXII kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije održan u Somboru, 1985. g.
34. *Sakupljanje epskih narodnih pjesama u BiH u XIX vijeku i dokumentacioni značaj sakupljene građe*, GZM, N.s. Etnologija, sv. 37, Sarajevo, 1985. g.
35. *Les recits de voyages d'Evlija Čelebi comme source d'études du folklore des peuples Yougoslaves*, III Milletterarasi Türk Folklor Kongresi Bildirileri, Ankara Üniversitesi Başimevi, Ankara, 1986. g.
36. *Narodna poezija u tešanjskom kraju*, GZM, Etnologija sv. 41/42, Sarajevo, 1987. g.
37. *Osnovni pravci etnoloških istraživanja u Bosni i Hercegovini*, (koautor R. Kajmaković), Zbornik referata međunarodnog simpozija "Bosna i Hercegovina u tokovima istorijskih i kulturnih kretanja u jugoistočnoj Evropi", Sarajevo, 1988. g.
38. *Ballade des Morić de Sarajevo à la lumiere de documents Turcs*, Narodna umjetnost br. 26, Institut za etnologiju i folkloristiku, Zagreb, 1989. g.
39. *Žanrovske karakteristike rane južnoslovenske muslimanske narodne tradicije turskog perioda*, Makedonski folklor, br. 43, god. XXIII, Institut za folklor "Marko K. Cepenkov" Skopje, 1989. g.
40. *Narodne pjesme Muslimana u BiH, sabrao Kosta Hörmann 1888-1889. g.*, priredila Đenana Buturović, Sarajevo, 1990. g.
41. *Pregled rada na sakupljanju muslimanske epske poezije u periodu od šezdesetih godina 19. vijeka do osamdesetih godina 20. vijeka*, Folklor BiH, sv. 1, Sarajevo 1991. g.
42. *In memoriam Albert Bates Lord (1912-1991)*, Folklor Bosne i Hercegovine, sv. 1, Zbornik radova prvog naučno stručnog skupa "Folklor BiH", Sarajevo, 1991. g.
43. *Bosanskomuslimanska usmena epika*, Institut za književnost i "Svjetlost", Sarajevo 1992. g.
44. *Boj pod Banjom Lukom godine 1737. Mehmed-bega Kapetanovića Ljubušaka*, Zbornik radova o Mehmed-begu Kapetanoviću Ljubušaku, Institut za književnost, Sarajevo, 1992. g.
45. *Usmena predaja i epsko nasljeđe u književnom djelu Safvet-bega Bašagića*, Naučni skup "Safvet-beg Bašagić – bošnjačka intelektualna strategija", Sarajevo, 1995. g.
46. *Narodne pjesme Bošnjaka u BiH (Kosta Hörmann)*, "Preporod", Sarajevo, 1995. g.
47. *Usmena epika Bošnjaka*, (bošnjačka književnost u 100 knjiga), "Preporod", Sarajevo, 1995. g.
48. *Albert Bates Lord (1912-1991) i bosanskomuslimansko usmeno tradicijsko nasljeđe*, GZM, Etnologija, sv. 47., Sarajevo, 1996. g.
49. *Od Đerzelez Alije do Tala Ličanina*, "Svjetlost", Sarajevo, 1996. g.
50. *Djevojka ptica zlatna perja* (antologija usmene priče u BiH), "Svjetlost", Sarajevo, 1997; (koautor: Lada Buturović)
51. *Antologija bošnjačke usmene epike*, priredila Đ. Buturović, "Alef", Sarajevo, 1997. g.
52. *Bošnjačka književnost u književnoj kritici, usmena književnost*, knjiga II (koautor: Munib Maglajlić), Sarajevo, 1998. g.
53. *Doprinos Matije Murka proučavanjima južnoslovenske epike*, Traditiones, Zbornik Instituta za slovensko narodopisje in Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU, 28/2, SAZU, Ljubljana, 1999. g.
54. *In memoriam Vlajko Palavestra*, Wissenschaftliche Mitteilungen des Bosnisch-Herzegowinischen Landesmuseums, Band IV, Heft B, Sarajevo 2000. g.
55. *Albert Bates Lord (1912-1991) et l'heritage de la tradition orale bosniaque*, Wissenschaftliche Mitteilungen des Bosnisch-Herzegowinischen Landesmuseums, Band IV, Heft B, Sarajevo, 2000. g.
56. *The National Museum of Bosnia and Herzegovina – its emergence and its fall in the overall destruction of Bosnia and Herzegovina (from the April 1992 to the end of 1995)*, Wissenschaftliche Mitteilungen des Bosnisch-Herzegowinischen Landesmuseums, Sarajevo, 2000. g.
57. *Antologija bošnjačkih lirskonarativnih pjesama – balade i romanse*, koautor: Lada Buturović, Sarajevo, 2000. g.; 2. izdanje: 2002. g.
58. *Narodne pjesme Bošnjaka*, izbor iz zbirke Koste Hörmanna, izbor i predgovor: Đenana Buturović, Sarajevo, 2001. g.
59. *Morići – smisao sjećanja i pamćenja*, novo dopunjeno izdanje, Sarajevo, 2009. g.